

TUNUS PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	3
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	14
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER.....	18
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER	20
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	23

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Tunus'un dış ticaret işlemleri ithalatı ve ihracatı serbest ürünler, serbest rejimin dışında kalan ürünler ve dış ticareti izne tabii ürünlere göre deęiŐiklik göstermektedir.

İthalatı ve ihracatı serbest ürünler;

- İthalat, yetkili bir aracı banka ile proforma fatura bazında gerçekleştirilir.
- İhracat 200 dinar üzeri ödemeli kesin satış amaçlı ihracat, onaylı bir aracı bankaya ibraz edilmesi gereken bir nihai fatura kapsamında gerçekleştirilir.

Dış ticaret düzenlemeleri açısından herhangi bir formalite gerektirmeyen ithalat ve ihracat işlemleri: <http://www.commerce.gov.tn/Fr/image.php?id=89>

İthalatı ve ihracatı serbest rejimin dışında kalan ürünler;

- Tunus Ticaret ve El Sanatları Bakanlığı tarafından verilen ithalat/ihracat izni kapsamında yapılır.

- İthalat/ihracat talepleri, Ticaret ve El Sanatları Bakanlığı'na ileten onaylı bir aracı kurum ile T.T.N (Tunisie Trade Net) ağı üzerinden elektronik olarak yapılır.

İlgili teknik dairenin incelemesi ve görüşünden sonra Ticaret ve El Sanatları Bakanlığı kararını bildirir ve başvurunun yetkili aracı deposuna elektronik ortamda iletilir. Yetkili aracı, talebi üzerine yapılan işlemi ithalatçı/ihracatçıya bildirir.

Ön izne tabii dış ticaret işlemleri;

- Ödemesiz ithalat (Dış ticaret operasyonlarını yürütme yöntemlerine ilişkin maddeleri 1994 yılı 1743 sayılı Kararnameyi ile deęiŐen 1997 yılı 1943 sayılı Kararnamenin 36,38 ve 39. madde)

– Serbest dış ticaret rejimi dışında kalan ürünler özellikle güvenlik, kamu düzeni, hijyen, fauna, flora, sağlık ve ahlak ile ilgili ürünler (7 Mart 1994 tarih 41 Sayılı Dış Ticaret Kanunu 3. madde, 1997 tarih 1934 sayılı kararnamenin 24. madde, Dış ticaret serbestisi rejiminden hariç tutulan ürünlerin listesi ve deęiŐiklikleri içeren metin ve 24 Ağustos 1994 tarih 1742 sayılı kararnamenin 1. madde)

– Kullanılmış veya yenilenmiş ürünler (1743 sayılı kararnameyi deęiŐtiren 1934 sayılı kararnamenin 80. madde)

– Sübvansiyon rejimi kapsamında yürütölen işlemler / genellikle mali düzenleme gerektirmeyen ve detaylı proje şeklinde Ticaret ve Zanaat Bakanlığı'ndan ön izne tabi, ithalat izni ve ihracat iznine tabi işlemler (1934 sayılı kararnamenin 36. ve 37. madde)

– Özel tarifeler ve kotalar çerçevesinde gümrük vergilerinde indirimden yararlanan ürünler (10 Haziran 1996 tarih 1119 sayılı kararnamenin 1.madde)

– İkili anlaşmalar ve sözleşmeler çerçevesinde ithalat gümrük vergilerinden tamamen veya kısmen muafiyetten yararlanan ürünler (1743 sayılı kararnameyi deęiŐtiren 1934 sayılı kararnamenin 78. madde)

– Yabancı ölkelerle mali uzlaşma durumunda depolama veya geçici ithalat rejimlerine tabi ürünler, bu ürünlerin ortak hukuk kapsamında izne tabi olması durumunda ithal edilen ürünlerin değeri (1743 sayılı kararnameyi deęiŐtiren 1934 sayılı kararnamenin 40. madde)

- Olağan kanun kapsamında izne tabi olmaları halinde özel rejimler kapsamında tüketime sunulan ithal ürünler (1743 sayılı kararnameyi değiştiren 1934 sayılı kararnamenin 41. madde)
- Dış ticaret serbestisi rejimi dışında kalan ürünler için iç piyasada tüketime ayrılan %30'luk pay çerçevesinde tüketime sunulanlar hariç tamamen ihracatçı firmaların satışı (3 Şubat 1997 tarih ve 308 sayılı kararnameyi tamamlayan 24 Nisan 2000 tarihli 867 sayılı kararname, tamamen ihracat yapan şirketlerin yerel pazarda satışına ilişkin koşulları belirleyen kararname ve 31 Aralık 2004 tarih ve 90 sayılı Kanunun 2005 tarihli Maliye Kanununa İlişkin 31. madde)
- Döviz transferi gerçekteşmeden yapılan ithalat işlemleri
- Bazı tehlikeli kimyasalların ithalatı (16 Ağustos 2005 tarih ve 65 sayılı Tunus Cumhuriyeti Resmi Gazetesinde yayınlanan 16 Ağustos 2005 tarihli tehlikeli kimyasal ürünlerin yönetimine ilişkin hükümlere ilişkin duyuru)

Dış ticaret düzenlemeleri açısından herhangi bir formalite gerektirmeyen ithalat ve ihracatlar (<https://www.commerce.gov.tn/Fr/image.php?id=89>)

Avrupa Birliği:

Tunus'un AB ile 17 Temmuz 1995 yılında imzalanan ve 1 Mart 1998 tarihinde yürürlüğe giren Ortaklık Anlaşması ile oluşturulan serbest ticaret alanı bulunmaktadır. Anlaşma kapsamında, 1 Ocak 2008 itibariyle tüm sanayi ürünleri gümrük vergisinden muaf olmuştur.

Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı (COMESA) üyeliği :

Tunus Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı (COMESA) üyesi olmuştur. Anlaşma 18 Temmuz 2018 tarihinde imzalanmış ve 20 Haziran 2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu çerçevede, 1 Ocak 2020 itibariyle COMESA üyesi ülkelerden ithal edilen tüm sana ve tarım ürünleri, balıkçılık ve el sanatları ürünleri karşılıklı ilkesi kapsamında gümrük vergisi ve eşdeğeri harç ve diğer ücretlerden tamamen muaftır. Öte yandan, Eritre, Etiyopya, Esvatini, Kongo Demokratik Cumhuriyeti ve Uganda'dan ithal edilen mallar için kısmi indirim uygulanacaktır.

Dünya Ticaret Örgütü üyesi olan Tunus'un AB ile de 1 Mart 1998 tarihinde yürürlüğe giren Ortaklık Anlaşması ile oluşturulan serbest ticaret alanı bulunmaktadır. Ayrıca, İslam Kalkınma Örgütü üyesi olup, SMIIC bünyesinde de temsil edilmektedir. Dolayısıyla, dış ticaret ve ekonomi olarak dışa açık bir ülkedir ve dünyadaki ürün güvenliği, standardizasyon, akreditasyon, kalite ve teknik engellerle ilgili çokuluslu çeşitli çalışmalarını yakından takip etmektedir. Bu kapsamda, ülkemiz kurum ve kuruluşlarıyla da, başta TSE, TPE, TÜRKAK olmak üzere yakın ilişkiler içerisindedir.

Mevzuat Tunus'un resmi dili Arapça olarak Resmi Gazete'de (Journal Officiel de la République Tunisienne- JORT) yayımlanmakta, bir süre sonra Fransızca tercümesi de yayımlanmaktadır. Resmi Gazeteye ve internet üzerinde mevzuat bilgilerine ulaşmak mümkün bulunmaktadır.

<http://www.iort.gov.tn/WD120AWP/WD120Awp.exe/CONNECT/SITEIORT>

<https://www.douane.gov.tn/bulletin-officiel-des-douanes/>

Tunus'ta ithalatta ön kontrol uygulaması:

Tunus Ticaret ve İhracatı Geliştirme Bakanlığı, Sanayi Maden ve Enerji Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı, ortak bir bildiri yayınlayarak ithal ürünlerin kalitesinin sağlanması ve tüketicinin korunması amacıyla, bazı ürünlerin ithalat işlemlerinde ön kontrol sistemi uygulamasına geçildiğini duyurmuştur. Buna göre, ekte yer alan ürünlerin doğrudan ihraç ülkesindeki üretim

tesisinden ithal etme zorunluluğu bulunmaktadır. Söz konusu düzenleme 17 Ekim 2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Bu kapsamda, ithal edilecek ürünlerin niteliğine göre aşağıdaki kamu kurumlarının yetkili mercilerine onaylı faturanın sunulması gerekmektedir.

- Ticaret ve İhracat Geliştirme Bakanlığı (EK: Liste 1)
- Sanayi, Maden ve Enerji Bakanlığı (EK: Liste 2)
- Gıda Ürünleri Sıhhi Güvenliği Kurumu (EK: Liste 3)

Diğer taraftan, onay işlemleri için ithalatçının aşağıdaki belgelerden oluşan dosyayı ilgili kuruma ibraz etmesi gerekmektedir:

- Üretici tarafından düzenlenen fatura,
- İhracatın yapıldığı ülkedeki resmi bir kuruluş tarafından fabrikanın yasal durumunu ve faaliyet iznini gösteren belge,
- Fabrikanın kalite kontrol sistemini benimsediğini gösterir belge,
- İthal edilecek ürünlerin kategorilerini gösteren liste,
- Ürünün ticari markasının adı ve sahibinin izniyle üretilecek markanın adı,
- İthal edilecek ürünler için etiket modeli,
- İhracatçı ülkenin resmi kurumu tarafından verilen serbest satış belgesi,
- Ürünlerin kalitesinin yürürlükteki şartnamelere uygun olduğunu kanıtlayan belge ve raporlar,

Yetkili kurumlar, ürünün kalitesini ve güvenliğini doğrulamaya yardımcı olabilecek ek belge talebinde bulunabilecektir. Ayrıca yetkili merciler, ithal edilecek üründen muayene için numune talep edebilecektir.

Bu hükümlerden muafiyet aşağıdaki durumları kapsamaktadır:

- Devlet, kamu kuruluşlarından ve yerel makamlardan yapılan ithalatlar,
- Sanayi, hizmet ve zanaat sektörleri için hammadde, yarı mamul ithalatı,
- Endüstriyel faaliyet için gerekli hammadde ve yarı mamul ürünler, ekipman, yedek parçalar,
- Yenilenebilir enerji üretim projelerine yönelik ekipman,
- Ödemesiz veya döviz transferi olmadan yapılan ithalat,
- Vergi avantajı olan ithalatlar: elçilik ve benzer kuruluşlar tarafından yapılan ithalatlar, gurbetçilerin proje lansmanı kapsamında yaptığı ithalatlar,
- 29 Ağustos 1994 tarihinde düzenlenen 1994 tarihli 1743 sayılı kanuna göre dış ticaret usullerinden muaf tutulan ithalatlar,
- Posta kargoları

[Ürün ve ürün gruplarının 4'lü ve 12'li GTİP numaraları listesi](#)

Gümrük Vergileri

Dünya Ticaret örgütü üyesi olan Tunus ülkemiz dışında birçok ülke ve ülke grubuyla serbest ticaret anlaşmaları bulunmaktadır.

Serbest Ticaret Anlaşmaları:

Avrupa Birliği ile Serbest Ticaret Anlaşması, Mısır, Ürdün ve Fas ile Agadir Serbest Ticaret Anlaşması, Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA) ile Serbest Ticaret Anlaşması, Arap Ligi Ülkeleri ile Serbest Ticaret Anlaşması (GAFTA)'dır. Ayrıca, Tunus'un Fas, Ürdün, Mısır, Libya, Kuveyt, Cezayir, Moritanya, Filistin, Suriye, Sudan, Senegal, İran ile ikili anlaşmaları bulunmaktadır. (Detaylı bilgilere Tunus Ticaret Bakanlığı sayfasından http://www.commerce.gov.tn/Fr/convention-de-facilitation-et-de-developpement-des-echanges-commerciaux-inter-arabes-grande-zone-de-libre-echange-arabe_11_227 erişmek mümkündür.)

Türkiye-Tunus Serbest Ticaret Anlaşması gereği, 25. - 97. fasıllar kapsamı sanayi ürünleri ithalatı (dokunmuş halı ve yer kaplamaları, el işi danteller, el örgüsü duvar halıları, yer bezleri, bulaşık bezleri ve kullanılmış giyim eşyası hariç) gümrük vergisinden muaftır. Ancak, Tunus 2018 Bütçe Kanunu'nun 40'inci maddesi uyarınca, Türkiye-Tunus Serbest Ticaret Anlaşması eki Liste II kapsamı Türkiye menşeli ürünlerden 33, 34, 40, 48, 61, 62, 63, 64, 72, 76, 84, 85 fasıllarına ait olanlar için yürürlükteki gümrük vergisinin %90'ı oranında istisnai gümrük vergisi uygulanması ve bu uygulamanın 1 Ocak 2018'den itibaren iki sürdürülmesi, sonraki üç yıl eşit oranlarda kademeli olarak indirilerek kaldırılması öngörülmüştür. Bu şekilde hesaplanacak gümrük vergisinin %25'i geçmesi halinde: uygulama %25 olarak yapılmaktadır. (Örneğin gümrük vergisi %30 ise: $30 \times 0,90 = \%27$ uygulamada %25 olarak işlem görmektedir. Gümrük vergisi %15 ise: $15 \times 0,90 = \%13,5$ olarak işlem görmektedir).

Tunus tarafı, bahse konu 12 fasılda ihraç ürünlerimize yönelik ilave gümrük vergisi uygulamasının 1 Ocak 2022 itibariyle daha düşük oranlar tatbik edilmekle birlikte devam ettiğini teyit etmiştir.

İç Vergiler ve Oranları

Vergi beyannamesinin şirketin bulunduğu bölgenin vergi dairesine teslim edilmesi gerekmektedir. Söz konusu beyanname elektronik ortamda da düzenlenebilmektedir. www.impots.finances.gov.tn internet adresinden beyanname örneklerine ulaşılabilen ve vergi işlemleri yapılabilmektedir. Sanayi üretimi ve hizmetler KDV'ye tabidir.

Katma Değer Vergisi (KDV) başka bir oran tabii olmayan mal ve hizmetlerle ilgili işlemler için Katma Değer Vergisi %19'dir. Tunus'ta 1 Ocak 2018 tarihinden itibaren yeni Bütçe Kanunu ile KDV oranları 1 puan artmış olup, %7, %13 ve %19 seviyelerinde 3 tip KDV uygulanmaktadır. Eğitim ve sağlık gibi öncelikli sektörler için %7; bilgisayar malzemeleri, üretim makinaları için %13; diğer mal ve hizmetler standart KDV oranı %19'dur. Tunus'ta vergi sistemi incelendiğinde gelir vergisi %15-35 arasında değişmekte ve yıllık olarak tahsil edilmektedir.

Genel anlamda kurumlar vergisi oranı %25 olmakla birlikte, tarım balıkçılık sektörleri için %10 finans, hidrokarbon ve telekomünikasyon sektörleri için %35 seviyesindedir.

Ayrıca, tamamen ihracatta yönelik faaliyet gösteren firmalara sağlanan vergi avantajları aşağıdaki gibidir:

- Tüzel kişiler (şirketler) için kurumlar vergisi oranı %10,
- Gerçek kişilerin gelirlerinin kesintisi 2/3 oranında,
- Faaliyetleri için gerekli olan donanım, hammadde, ürün alımı için gümrük vergilerinden, KDV ve tüketim vergisinden muafiyet,

Öte yandan, yatırım kanunu kapsamında, sağlanan bazı avantajlar:

- Aşağıdaki sektörler için faaliyete girişin ilk 10 yılında toplam kâr kesintisi kadar indirim:
  - Tarım projeleri,
- Bölgesel kalkınma bölgesinde (2.grup) kurulan şirketler ve sonrasında %10 indirim,
- Faaliyete girişin ilk 5 yılındaki toplam kar kadar indirimi
- Bölgesel kalkınma bölgesinde (1.grup) kurulan şirketler için ve sonrasında %10'a sunulması
  - %10 vergi oranı uygulaması:
- Destek faaliyetleri (eğitim, öğretim, mesleki eğitim vb.)
- Çevre koruma faaliyetleri sektörlerinde yapılan yatırımlar.

Kaynak: Fipa http://www.investintunisia.tn/Fr/payer-vos-impots-et-taxes_11_116

2022 Bütçe Kanunu kapsamında yapılan bazı düzenlemeler;

- Tamamen ihracatçı firmalara 2022 yılında, ihracat cirosuna göre iç pazarda satış seviyesinin %30'dan %50'ye çıkarılması,
- Merkez Eczanesi tarafından ithal edilen ilaçların KDV'den muaf tutulması (31.12.2023 tarihine kadar).
- Çiftçilerin ürünlerini bu pazara arz etme isteksizliğini paralel kanallardan satmalarını önlemek için toptan pazarlarda ürün satan araçlara ödenen komisyonlarda katma değer vergisinden (%19) muafiyet,
- Kart, internet ve cep telefonu ile elektronik ödeme işlemlerinde banka komisyonunda KDV muafiyeti,
- Telekomünikasyon operatörleri ile yetkili distribütörler için KDV'den komisyon muafiyeti,
- Süpermarketler fişlerine 0,100 TD pul vergisi uygulanması (Şubat 2022 itibariyle)
- Hurda ihracat vergisi: demir 300TD/ton, alüminyum kurşun 700DT/ton, bakır 1000DT/ton, katalizör 2000 TD/ton

Kaynak: <https://www.leconomistemaghreb.com/2022/01/06/loi-de-finances-2022-principales-dispositions/>

- Tereyağı ithalatında uygulanan gümrük vergisi NGP 04051019009'un kaldırılması,
- Şirketler için dayanışma katkısının artırılması ve gerçek kişiler için, yani 2023, 2024 ve 2025 yılları için %1'den %0,5'e düşürülmesi,
- 31 Aralık 2023 tarihine kadar elektrikli araç şarj cihazları (NGP: 85044055003 ve 853710 için gümrük vergilerinin %10'a ve KDV'sinin %7'ye düşürülmesi,
- Aşağıdaki ürünlere ihracat vergisi uygulaması,
Kum: NGP/ 2505/ 100 dinar/ton - Mermer: NGP/2515/ 250 dinar/ton
- Hurda metal ve hurda metal ihracatı üzerindeki verginin kapsamının genişletilmesi,

2023 yılından itibaren aşağıdaki faaliyetler için vergilendirme %10 yerine %15'e çıkarılması:

- Özel sağlık ve hastane kuruluşları,
- Eğitim kurumları ve özel okullar,

- Mesleki eğitim ve bilimsel araştırma kuruluşları ve
  - Özel üniversite konaklama projeleri,
- KDV oranlarının iki oran (%19 ve %7) ile sınırlandırılması ve %13 oranının kademeli olarak kaldırılması hedeflenmesi,

2023 yılından itibaren aşağıdaki faaliyetler için vergilendirme oranının %13 yerine %19 oranına tabi olacaktır:

- Mimarlar ve müşavir/mühendisler,
- Tarım arazilerinin tapu siciline ilişkin hizmetler hariç, teknik ressamlar, kadastrocular ve topograflar,
- Avukatlar, noterler, icra memurları ve tercümanlar,
- Vergi danışmanlığı,
- Muhasebe hizmeti veren şirketler,
- Uzmanlıkları ne olursa olsun uzmanlar ve danışmanlar.

Ayrıca, artık tıbbi hizmetler ve estetik cerrahide %7 yerine %19 KDV üzerinden vergilendirilecektir.

- Engellilere yönelik araçlarda tüketici vergisinin düşürülmesi,
- NGP: 8703 //Bu vergi 1300 cm³'ten küçük araçların ithalatında, 1600cm³'ten büyük araçlarda ise %10 oranında kaldırılmıştır.
- Sondaj ve çıkarma ekipmanı, parçaları ve yedek parçalarının ithalatında gümrük vergisinin %10'a düşürülmesi,
- İthalat vergisi avans oranının (AIR) revize edilmesi,
- Tamamen veya kısmen temerrüde düşen şirketler ile gelir veya kârında azalma beyan eden şirketler için oranın %10'dan %15'e çıkarılması. %15 avans artık devredilebilir ve iade edilemez. Bu hüküm, ilgili şirketlerin sınıflandırılmasına yönelik objektif göstergeler uygulanarak 1 Ocak 2024 tarihinden itibaren uygulanacaktır.
- İkinci el eşya ile tekstil malzemelerinde bulunan ip, halat ve iplerdeki atık veya kullanım dışı ürünlerdeki gümrük vergilerinin %0'a düşürülmesi,
- Damga vergisinin 0,600 TND'den 1 TND'ye çıkarılması,

Kaynak: https://www.img.tn/img/Document/LFG_2023_Extraire_FR.pdf

Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

- Standartlar ve Belgelendirmeden Sorumlu Kuruluş: INNORPI'dir (Sanayi ve KOBİ'ler Bakanlığı Standardizasyon ve Fikri Mülkiyet Ulusal Enstitüsü). INNORPI aynı zamanda TBT Anlaşması çerçevesinde ulusal temas noktasıdır.

Standardizasyon ve Sınai Mülkiyet Enstitüsü

Institut National de la Normalisation et de la Propriété Industrielle – INNORPI

Adres: Rue 8451 n° 8 par la rue Alain Savary,

BP 57 – Cité El Khadra – 1003 Tunis – Tunisia

Tel: +216 71 806 758 / Fax: +216 71 807 071

E-posta: contact@innorpi.tn

Website: <http://www.innorpi.tn>

- Teknik Düzenlemeler, Ürün Güvenliği / Güvenirliği, İthalat Denetimleri ve PGD'den Sorumlu Kurum: Ministère du Commerce (Ticaret Bakanlığı)'dır. (Direction Générale de la Qualité et de la Protection du Consommateur -DQPC)
- Akreditasyon'dan Sorumlu Kurum: Conseil National d'Accréditation - TUNAC (Ulusal Akreditasyon Konseyi)
- Standardizasyon:
INNORPI kayıtlarında 31.12.2018 tarihi itibarıyla türlerine göre Tunus standart sayısı 17.719'dur. Bunlar arasında;
  - ISO: Uluslararası Standartlar Teşkilatı
  - OIML: Organisation Internationale de la Métrologie Legale / Uluslararası Yasal Metroloji Organizasyonu
  - CODEX: BM Gıda ve Tarım Örgütü FAO Gıda Kodeksi
  - EN: "Comité Européen de Normalisation/ Avrupa Standartlar Komitesi,
  - CEI: "Commission Electrotechnique Internationale/ Uluslararası Elektroteknik Komisyonu"
  - NF: "Normes Françaises/ Fransız Standartları
  - HELAL standartlar: Helal medikal turizm için NT124.60 / SMIC1(12466)/ SMIC2 (12467), SMIC3 (12468)/ 17680. Ayrıca, 03.12.2019 tarihinden bu yana, Tunus Helal ürünleri Malezya Helal Portalı JAKIM tarafından tanınmaktadır.

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

- İthalatı ve ihracatı serbest ürünler;
İthalat işlemi onaylı bir banka aracılığıyla proforma fatura bazında yapılmaktadır.
İhracat işlemi, 200 dinardan daha yüksek bir tutar olması halinde, onaylı bir banka nezdinde kaydedilen fatura kapsamında yapılmaktadır.
- İthalatı/İhracatı serbest olmayan ürünler;
İthalat/İhracat işlemi Ticaret Bakanlığı tarafında verilen yetki kapsamında yapılmaktadır. İthalat/İhracat talepleri TTN ağı üzerinden onaylı aracılar tarafından elektronik ortamda Ticaret Bakanlığına iletilmektedir. İlgili teknik birim tarafından yapılan inceleme ve görüş kapsamında Ticaret Bakanlığı kararını elektronik ortamda onaylı aracılara iletmektedir. Bu çerçevede, onaylı aracı ithalatçı/ihracatçı firmayı talebi ile ilgili bilgilendirmektedir. Olumlu dönüş yapılması halinde, ithalatçı/ihracatçı firma başka bir aracı seçmediği sürece, izin için yetkilendirme işlemine geçmektedir.
- Ön izne tabii olan dış ticaret işlemlerinin listesi: http://www.commerce.gov.tn/Fr/procedures-d-importation-et-d-exportation_11_211
- Dış Ticaret mevzuatı kapsamında hiçbir formalite gerektirmeyen İthalat ve İhracat işlemleri: <http://www.commerce.gov.tn/Fr/image.php?id=89>

Sevk Öncesi İnceleme:

Tunus'un kendi denetim altyapısının idari ve teknik olarak yeterli olması nedeniyle sevk öncesi inceleme sistemine başvurulmamakla beraber, istisnai durumlarda, ithal edilecek ürünün menşe ülkesine INNORPI tarafından gidilerek yerinde numune alımı ve test işlemlerine nezaret edilebildiği hususunda bilgi edinilmiştir. (Örneğin, her zaman olmamakla beraber, teknik

düzenlemesi olan az sayıdaki ürünler arasında yer alan “armatür çeliği” ithalatından önce Türkiye’ye gidilerek yerinde inceleme yapılabildiği belirtilmiştir.)

İthalat Denetimleri:

İthalatta ve ihracatta “teknik denetim” yapılması ve bu denetimlere ilişkin kurumların ürün grubu bazında yetkilendirilmesi 7 Mart 1994 tarihli ve 94-41 sayılı kanun çerçevesinde hüküm altına alınmıştır. Teknik denetim kavramı yasada; ulusal/uluslararası standarda veya teknik düzenlemeye veya ihracatçı ile ithalatçı arasında (ulusal ve uluslararası standartlara aykırı olmayan ve tüketicinin lehine olan) mutabık kalınan teknik kriterlere uygunluk kontrolü olarak belirtilmektedir. Teknik denetimlerin usul ve esasları, yetkili kurumların ve ürünlerin belirlenmesine ilişkin düzenleme yetkisi ticaretten sorumlu Bakanlığa verilmiştir.

Bu kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan 29 Ağustos 1994 tarihli ve 94-1744 sayılı Karar çerçevesinde, ithalat ve ihracat denetimlerinin “sistemik” kontrolü düzenlenmiştir. Bu kapsamda normal şartlarda fiili ithalattan önce ilgili birimce gümrük aşamasında dosya ve/veya numune üzerinde inceleme yapılması, gümrük idaresince de uygunluk değerlendirme belgelerinin kontrol edilmesi hükme bağlanmıştır. Gümrükte yapılamayan kontrollerin ithalatçının deposunda da yapılabileceği belirtilmiştir. Ürüne ilişkin kontrollerin yetkili laboratuvarlarca yapılması öngörülmektedir. Bu kapsamda halen devlete ait laboratuvarlarda analiz yapılmaktadır. (Yetkililerden alınan bilgiler çerçevesinde, devlet laboratuvarlarının yeterli olduğu belirtilmekle birlikte, gereken durumlarda özel laboratuvarlardan da destek alınabileceği anlaşılmaktadır. Teknik Merkez adı verilen devlete ait sekiz adet laboratuvar bulunmaktadır. Listeye (<http://www.tunisieindustrie.nat.tn/fr/doc.asp?mcat=16&mrub=203>) sayfasından erişmek mümkündür.

Denetimlerin “ekonomi denetmenleri”, Tarım ve Halk Sağlığı Bakanlıklarınca yetkilendirilecek denetmenler (mühendis, doktor, veteriner, eczacı vb.) ve güvenlik görevlileri tarafından yapılabileceği belirtilmektedir.

İthalatta denetimle yetkili Bakanlıklar ve ürünler şöyledir:

- Teknoloji, İletişim ve Sayısal Ekonomi Bakanlığı: telsiz/telekomünikasyon ürünleri, entegre devreler, monitörler, projektörler.
- Halk Sağlığı Bakanlığı: parafarmasötik ürünler, amyant, kültürler, kan grubu ölçen reaktifler, diyet ürünleri, emzikler, biberonlar, pestisitler, ev tipi dezenfektanlar, elektro teşhis cihazları (EKG, Ultrason, MR, Sintigrafi, hemodiyaliz..) ve çeşitli tıbbi cihazlar
- Din İşleri Bakanlığı: Kur’an kitapları
- Kültür İşleri Bakanlığı: kitaplar
- Tarım, Su Kaynakları ve Balıkçılık Bakanlığı: evcil ve yabani hayvanlar, hayvansal ürünler, bitkiler, tohumlar, yumrular, filizler, tarımsal dezenfektanlar, yemler.
- Sanayi ve KOBİ’ler Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığı (yürürlükteki mevzuatta eski adıyla Ulusal Ekonomi Bakanlığı olarak zikredilmektedir) : diğer tüm ürünler.

Ticaretten sorumlu Bakanlık yetkisinde; gıda ürünleri, kozmetikler, vücut hijyen ürünleri, ayakkabılar, okul malzemeleri (tükenmez kalemler, silgiler, oyun hamurları..), ev işlerinde kullanılan paslanmaz çelikten eşya, porselenden sofralar ve mutfak eşyası, piller, lamba ve ampuller, elektrikli ev aletleri, oyuncaklar yer almaktadır. Sanayi’den sorumlu Bakanlık

yetkisinde: klor, demir ve çelikten tüp ve borular, su ısıtıcıları, kompresörler, vinçler, şaryolar, asansörler, gaz vanaları gibi çeşitli sanayi ürünleri bulunmaktadır.

İthalatta denetime tabi ürünleri 15 Eylül 2005 yılına ait bir tebliğ ile A, B, C olarak 3 listeye ayrılmıştır.

– A listesi, sistematik kontrollere tabi ürünleri kapsamakta olup, yukarıda özetlenen ürün gruplarında Ticaretten sorumlu Bakanlık, Tarımdan sorumlu Bakanlık, Halk Sağlığı Bakanlığı, Sanayiden sorumlu Bakanlık ve İletişim Teknolojisinden sorumlu Bakanlık yetkilendirmektedir.

– B listesi “Sertifikasyon” a ilişkin olarak teknik kontrolden geçecek ürünleri sıralamaktadır.

– C listesi, teknik şartnamesine göre teknik kontrolden geçecek ürünleri kapsamaktadır. (Teknik şartnamesi yayınlanmış ürünlerin izinli ithalatçılar tarafından ithal edilmesi mümkün olmaktadır.

Bu ürünlere ve izinli ithalatçılara ilişkin bilgilere Merkez Bankası https://www.bct.gov.tn/bct/siteprod/documents/i_an.pdf sayfasından ulaşılmaktadır. Teknik şartnamesi yayınlanmamış ürünler ülkenin ihtiyacına göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca izin verilmesi halinde ithal edilebilmektedirler. A,B,C listelerinin zaman zaman güncellendiği belirtilmektedir.)

Aynı Kararda hammadde ve yarı mamullerin ithalat denetimlerinden muaf olduğu da belirtilmektedir.

İhracatta denetimle yetkili Bakanlıklar ve ürünler şöyledir:

– Sanayi ve KOBİ’ler Bakanlığı (eski adıyla Ulusal Ekonomi Bakanlığı): taze veya işlenmiş meyve ve sebzeler

– Tarım, Su Kaynakları ve Balıkçılık Bakanlığı: taze veya işlenmiş balıkçılık ürünleri, bitki ve çiçekler, biyolojik usulle üretilmiş işlenmiş veya işlenmemiş tarım ürünleri.

– Turizm ve El sanatları Bakanlığı: el emeği ürünler

Hem ithalat hem de ihracat aşamasında yapılacak denetimlerde gümrük idaresince gerekli belgelerin kontrol edilmesi ve ürünün risk durumuna göre veya izne tabi olup olmadığına göre gümrükte alınacak numuneler üzerinde yapılacak test sonuçlarının aranması hüküm altına alınmıştır. Ürün gümrüğe ulaştığında ilgili Bakanlığa bilgi iletilmekte ve Bakanlığın kararına göre ürün numune alınmak üzere bekletilmekte veya belge kontrolü yapıp işlemleri sonuçlandırılmaktadır. Gümrük idaresi ile Sanayi ve KOBİ’ler Bakanlığı arasında “guichet unique” (tek pencere) olarak tabir edilen elektronik bir sistem bulunmaktadır. Diğer Bakanlıklarla henüz böyle bir sistem kurulmamıştır.

İhracatta Zorunlu Belgeler:

Tunus piyasasına giren mallara yönelik ürün güvenliği uygulamaları önemli ölçüde AB uyumlu standartlar üzerinden yapılmaktadır. Teknik düzenleme uygulamalarının önümüzdeki dönemlerde yürürlüğe konulacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla, halen uygulamada standartlara uygun belgelendirmeye bakılmaktadır.

Diğer taraftan, Tunus’tan ihraç edilen ürünlerin de denetlenebileceğine ilişkin genel düzenlemeler bulunmakla birlikte, yetkililerden alınan bilgilerden sistematik bir uygulama

olmadığı anlaşılmaktadır. Ürün üzerindeki teknik denetimler INNORPI veya Sanayi ve KOBİ'ler Bakanlığı'na bağlı Teknik Merkezlerde yapılmaktadır.

(<http://www.tunisieindustrie.nat.tn/fr/doc.asp?mcat=16&mrub=203>)

Helal Belgelendirmesi:

- Helal Belgelendirmesi zorunlu değildir.
- INNORPI Helal Belgelendirmesi yapan tek kuruluştur.
- Helal Belgesi kabulüne ilişkin olarak Tunus SMIIC çalışmalarını takip etmektedir.
- Ulusal standart: INNORPI tarafından NT 124.66 :2006 (SMIIC 1:2011)

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Gıda ürünlerinde paketleme ve etiketleme 3 Eylül 2008 tarihli 73 sayılı Karar çerçevesinde öngörülmüştür. Ambalajlama için kullanılan normlar;
NT22.02 (2009)

Tunus'ta Madde ve Karışımların Sınıflandırılması, Etiketlenmesi ve Paketlenmesi 1272/2008 CE sayılı CPL yönetmeliğine göre düzenlenmektedir.

Teknik Engeller

Tunus 1995 yılından bu yana Dünya Ticaret Örgütü üyesi olup, ticarete teknik engeller konusunda TBT Anlaşması'nın hükümlerini uygulamakla yükümlüdür.

Sağlık ve Bitki Sağlığı Önlemleri:

Tunus 1995 yılından bu yana Dünya Ticaret Örgütü üyesi olup, sağlık ve bitki sağlığı alanında SPS anlaşması hükümlerini uygulamakla yükümlüdür. Bu anlaşmanın prensibi, ulusal önlemlerin mümkün olduğunca uluslararası kuruluşlar tarafından hazırlanan standartlar temelinde belirlenmesi varsa eğer standartların Dünya Ticaret Örgütü'nün (WTO) kuralları ile büyük ölçüde uyumlu olduğu ilkesine göre hareket edilmesidir. Tunus standartlarının önemli ölçüde AB standartlarına uyumlu olduğu belirtilmekte, dolayısıyla dış ticarete önemli sorun yaşamadığı ifade edilmektedir.

<http://spsims.wto.org/en/EnquiryPointsNotificationAuthorities/Search?countryCode=C788&filter=>

Ticaret Politikası Önemleri:

Tunus 1995 yılından bu yana Dünya Ticaret Örgütü üyesi olup, halı hazırda damping ve sübvansiyona karşı şimdiki kadar hiçbir önlem bulunmadığı, çalışmaların soruşturma aşamasında kaldığı belirtilmiştir.

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur: <https://teknikengel.gov.tr/>

Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Tunus, 1975 yılından bu yana Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) üyesidir. Ayrıca, Sınai Mülkiyetin Korunmasına Dair Paris Sözleşmesi (kurucu üye) ile Edebi ve Sanatsal Eserlerin Korunmasına Dair Bern Sözleşmesini (kurucu üye) imzalamıştır. Tunus'ta marka ve patent tescilinden sorumlu kuruluş aynı zamanda standardizasyon ve belgelendirmeden de sorumlu olan ve Ticaret Sicilini tutan, Sanayi ve KOBİ'ler Bakanlığı çatısı altındaki Ulusal Standardizasyon ve Fikri Mülkiyet Enstitüsü INNORPI'dir.

Detaylı bilgilere WIPO - Tunus sayfasından ulaşılabilir.

<http://www.wipo.int/wipolex/en/profile.jsp?code=tn>

Dağıtım Kanalları

Tunus pazarında modern dağıtım kanalları arasında hipermarketler, marketlerin yanı sıra semt pazarları, bakkallar ve seyyar satıcıları görmek mümkündür.

Hipermarket ve süpermarket zincirleri Carrefour, Géant, Monoprix, Magasin Général ve Aziza bulunmaktadır.

Tunus Süpermarketler Odası tarafından yayınlanan bilgilere göre Tunus'ta 2010 yılında 200 olan süpermarket sayısının, 2019 yılı itibarıyla 450 'ye yükseldiğine dikkat çekilmektedir. Ülkede süpermarketlerin pazar payları (yaklaşık %20) artmaya devam etmekte ve yıllık %10'luk büyüme oranına rağmen, özellikle başkent dışında ülkenin iç kesimlerinde geleneksel perakendecilerin (bakkal) pazar paylarının %80'sini elinde tutarak önemini korumaktadır. Sebep olarak, alım gücünün düşük olması, uzun süre açık kalması ve veresiye satış imkânı sağlamasında kaynaklanmaktadır. Diğer taraftan, düşük kaliteli ve çoğu zaman %20-%50 daha yüksek fiyat sunmaktadır.

Tunus Ulusal Tüketim Enstitüsü tarafında gerçekleştirilen bir ankete göre ticaretin modernleşmesinin Tunuslu tüketiciler ve harcamaları üzerindeki etkisi üzerine yapılan anket çalışmasında başkent Tunus ve çevresinde ikamet edenlerin %60'nın alışverişlerini hipermarket veya süpermarkette yaptığını göstermektedir. Öte yandan, gittikçe artan hayat pahalılığı ve kayıt dışı ekonominin etkisi ile Tunus'un iç kesimlerinde başkente alışveriş için gelen kişilerin sayısının sürekli arttığı, ülkenin iç kesimlerinde yaşayan kişilerin uygun fiyatlara ulaşabileceği süpermarketlerin açılmasına ihtiyaç duyulduğu gözlenmektedir.

Ticaret Bakanlığı'nın 2020 verilerine göre on-line platformlarda gerçekleştirilen işlem sayısı %71 artarak yıl boyunca gerçekleştirilen 6,3 milyon işlem sayısını aşmıştır. Değer bazında, işlemlerin hacmi 305 milyon dinarı aşarak yaklaşık %45'lik bir artış göstermiştir. Online satış sitelerinin sayısı da on-line ticarete olan ilgiyi doğrulayan bir diğer gösterge olarak görülmektedir. Çevrimiçi ticaret sitelerinin sayısı %17'den fazla artış göstererek 2.100'ü geçmiştir. Önemli bir artış, ancak uzmanlara göre sektörün büyüme potansiyelinin gerisinde kalmaktadır.

Kaynak: <https://lapresse.tn/96570/e-commerce-une-croissance-en-trompe-loeil/>

Tüketici Tercihleri

Tunus Ulusal Tüketim Enstitüsü (INC) tarafından Tunuslu tüketicilerin yerli ve yabancı ürünlere karşı davranışını anlamaya yönelik gerçekleştirilen bir anket çalışmasına göre, Tunus veya yabancı menşeli iki ürün arasında tercih yapmak zorunda kalması halinde Tunuslu tüketicilerin yaklaşık %29,5'inin Tunus menşeli ürünlere öncelik verdiği belirtilmektedir. Bu tercihin sebepleri arasında; %50,6 ürün kalitesi ve güvenilirliği için, %16,1'i ulusal şirketlerin varlığını korumaya teşvik etmek için, %14,2'si ise vatan sevgisi ve %10,3 ü ise fiyatı için tercih etmektedir.

Diğer taraftan, yabancı ürünleri tercih edenlerin ise %31,8'i yabancı ürünlerin daha kaliteli olmasından dolayı tercih ederken yerli ürünler için bu oran %27,9'dur. Ayrıca bu çalışmada, Tunuslu tüketicilerin %45,9'unun yabancı ürün için daha fazla ödemeyi kabul etmediği ancak yerli ürün olması halinde %30,7'si yerli üretim ama daha pahalı ürün satın almaya hazır olduğu belirtilmektedir.

E-ticaret: Tunus'ta on-line alışveriş gelişmekte ve yaygınlaşmaktadır. Covid-19 pandemisi sürecinde yurt içi e-ticaret satışları artış göstermiştir. Mağazaya gitmeden önce potansiyel satın alma hakkında internet üzerinde araştırma yapan kişi sayısında sürekli artış kaydedilmektedir. Tunus tüketicilerin büyük bir kısmı kredi kartı veya banka kartı ile on-line satın alma yerine nakit ve teslimatta ödeme yapmayı tercih etmektedir. Bununla birlikte, Tunus kredi kartlarının yabancı web siteler üzerinden satın alımlarda kullanılmaması ve Tunus dinarının konvertibl olmamasından dolayı yurt dışından e-alışveriş yaygınlık kazanmamıştır.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Tunus Ulusal Tüketim Enstitüsü tarafından yayınlanan bir çalışmada ürün türlerine göre satışı etkileyen faktörler arasında fiyat, kalite, bol seçenek ve indirim kampanyalarının etkili olduğu belirtilmektedir.

Bu çerçevede, gıda ürünlerinin tercih edilmesinde en önemli kriter kalite olduğu ifade edilmektedir. Giyim ve ayakkabı tercihlerinde ise tüketicilerin seçimlerinde %45,4 ü için fiyatı, %33,'si için kalite, %11,7'si için moda ve %8,2'si için markanın etkili olduğunu göstermektedir.

Elektrikli ev aletleri için en önemli faktörler arasında %41,2 si için ürün fiyatı, %36,3 marka ve kalite ve %17,8 i için ödeme kolaylığı olduğu belirtilmektedir.

İndirim dönemleri, reklam, medya ve son dönemde on-line satış özellikle sosyal ağlar (Facebook) üzerinden satın alma yaygınlaşmaktadır.

Kamu İhaleleri

Tunus'ta ihaleler genelde Fransızca olarak ülke çapında yayınlanan "La Presse ve/veya Le Temps" gazetelerinde, ayrıca ilgili Bakanlıkların web sayfalarında duyurulmaktadır. Tunus'ta

açılan ihalelerin aşağıda yer alan linkler üzerinden takip edilmesi mümkün bulunmaktadır.
<http://www.marchespublics.gov.tn/onmp/content/index.php?lang=en>
ve <http://www.appeloffres.com/comm/entree.asp>

Ayrıca, çevrimiçi kamu alım hizmetlerinin tanıtılması yoluyla Tunus'ta e-ihale sistemi «Tunisian e-procurement system-TUNEPS» kullanıma girmiştir. Sistemden yerli yabancı tüm firmaların e-imza ile faydalanması ve tüm proje ve ihaleler hakkında bilgi sahibi olması mümkün hale gelmiştir.

Sistemin kullanılması ile ilgili temin edilen bilgiler aşağıdadır.

Tedarikçi kaydı için tüm aşamalar aşağıda yer almaktadır.

– Elektronik sertifika alınması:

Tedarikçi kaydı talebinde bulunmak için, öncelikle sertifika yetkilisi (ANCE <https://www.tuntrust.tn/fr/nos-produits/id-trust-certificat-dauthentification-et-de-signature>) tarafından onaylanmış elektronik sertifikanın alınması ve kurulması gerekmektedir. Yabancı şirketlerin assistance@tuntrust.tn veya tuntrust@tuntrust.tn eposta göndermesi gerekmektedir.

– Tedarikçi olarak kayıt yapılması:

Bir kamu alıcısı tarafından başlatılan ihale çağrısına katılmak için, ANCE'den alınmış bir elektronik sertifikaya sahip olmak, tedarikçi kayıt formunu doldurmak <https://www.tuneps.tn/index.do> elektronik kamu alımları sistemine bağlanarak destekleyici belgelerle birlikte doğrudan veya posta yoluyla yönetim birimine sunmak gerekmektedir.

İlgili sitede <https://www.tuneps.tn/index.do> İngilizce "SUPPLIER REGISTRATION FORM" sekmesini takip ederek tüm aşamaların tamamlanması gerekmektedir. İlgili formu doldururken SUPPLIER CATEGORY sekmesinde FOREGIN ENTREPRISE kutucuğunun işaretlenmesi halinde İşletme Kayıt No ve tarihi (BUSINESS REGISTRATION NUMBER-DATE) ile Vergi numarası (TAX ID) sekmeleri zorunlu olmaktan çıkmaktadır (* işareti etkisiz olmaktadır). Diğer taraftan, LICENCE REGISTRATION gibi yanında siyah renkli yıldız olan alanlardaki bilgilerin zorunlu olmadığı bildirilmiştir. (Tunus Kamu Alımları İdaresi (Observatoire national des marchés publics - ONMP) ilgili form doldurularak yapılan kayıt işleminden itibaren 2-3 gün içinde iş yoğunluğuna göre eposta ile cevap verildiği ve bilgilerin sisteme girildiği bilgisi alınmıştır.)

– Uygunluk kontrolü:

Talep formunun içeriğinin ve destekleyici belgelerin kayıt koşullarına uygun olarak doğrulanmasının ardından tedarikçi kaydının tedarikçi onay yöneticisi tarafından onaylanması gerekmektedir.

- Tedarikçinin kayıt başvuru formunun elektronik kamu alımları sisteminde düzenlenmesi ve destekleyici belgelerin kayıt için yönetim birimine sunulması gerekmektedir.

- Tedarikçi kaydı yalnızca bir kez mümkündür. Hâlihazırda kayıtlı olan tedarikçi, kamu ihalelerinin verilmesi için elektronik sistem düzeyinde bilgilerinin değiştirilmesini talep edebilmesi mümkündür.

– Kayıt onayı:

- Başvurunun içeriği ve destekleyici belgelerin doğruluğu tespit edildiğinde kayıt onay işlemi gerçekleştirilecektir.
- Destekleyici belgelerin yokluğunda, süreç askıya alınacaktır.
- Talebin içeriği ile destekleyici belgeler arasında tutarsızlık olması durumunda talep reddedilecektir.
- Ret işleme alınırsa, tedarikçi talep formunu yeniden yazıp yeni bir talepte bulunabilir.
- Kayıt işleminin durumu hakkında bilgi alınması:
- Elektronik kamu ihale sistemine bağlanarak talebin ilerleme durumunu (bekleme/onay/askıya alma/ret) kontrol etmek mümkündür.

– Elektronik sertifikanın kaydı:

Kayıt olduktan sonra, lütfen sisteme giriş yapın ve çevrimiçi ihaleye katılmak için kullanıcı bilgilerinizi ve elektronik sertifikayı kaydedin.

– Sisteme giriş:

Kamu alıcıları tarafından başlatılan ihale çağrılarında katılmak için elektronik kamu alımları sisteminde oturum açılması gerekmektedir.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Ülke milli hasılasının yaklaşık %10'unu oluşturan tarım sektöründe, çalışan nüfusun beşte biri istihdam edilmektedir. Tarım arazilerinin önemli bir kısmı buğday ve arpa üretimi için kullanılmaktadır. Üretimin talebi karşılayamadığı yıllarda aradaki fark ithalat ile karşılanmaktadır. Ülkede hayvancılık ve sulu tarım yapıyor olsa da üretim çoğu zaman tüketimi karşılayamamaktadır. Zeytinyağı, hurma ve işlenmiş balık Tunus'un önemli tarımsal ihraç kalemleri arasında yer almaktadır. Zeytinyağı ihracatından önemli ihracat gelirleri elde edilmektedir.

Son yıllarda üretim yöntemlerinin iyileştirilmesi sektörün gelişmesine ve modernleşmesini sağlamakla beraber, iç talebin karşılanmasına katkı sağlamıştır. Ülkede organik tarımın payı artmaya devam etmektedir.

Yıllara ve rekolteye göre değişmekle birlikte, Tunus'ta üretilen zeytinyağının yaklaşık %75'i ihraç edilmektedir. Tunus, AB ülkelerinden sonra, dünyanın en büyük zeytinyağı üreticisi konumdadır. Tarım ürünlerinin ihracatında (balıkçılık ürünleri dahil) AB ülkelerinin payı %44, Mağrip ülkelerinin (Fas, Tunus, Cezayir, Libya, Moritanya) payı ise %24'tür.

Sanayi

Sanayi yaklaşık % 22,7'lik bir paya sahip ve sağladığı istihdam %32,8'dir. En önemli sanayi ürünü fosfattan üretilen gübredir. Tunus, yıllık 10 milyon tonluk üretimiyle dünyanın en büyük fosfat üreticileri arasında yer almaktadır. Fosfat madenciliği ve sanayisi dışında deri ve tekstil sanayileri de önemli sektörler arasında yer almaktadır.

Tunus Sanayi ve İnovasyonu Geliştirme Ajansı (APII) verilerine göre, Tunus'ta çalışan sayısı 10 veya üstü olan sanayi şirket sayısı toplam 5.328 olmak üzere, bu şirketler arasında 2.350'si tamamen ihracata yönelik faaliyet göstermektedir. Şirketlerin sektörlere göre dağılımı aşağıda yer almaktadır.

Tunus'ta sanayi sektörü ülke ekonomisinin %30,4'ünü temsil etmektedir. Ülkedeki en önemli sanayi faaliyetleri arasında tekstil ve deri, petrol üretimi ve fosfat yer almaktadır. İmalat sanayinin sektörlere göre dağılımı ve payları sırasıyla; %26,6 tekstil-giyim ve deri sektörü, %22,7 mekanik-elektrik sektörü, %18,1 kimya sektörü,, %16,6 gıda sektörü ve %9,2 inşaat malzemeleri sektörü.

Tekstil ve giyim sanayi konfeksiyon sanayinin en önemli sektörler arasında yer almakta olup, ülke sanayisinin gelişiminde önemli katkılarda bulunmuştur. İhracatının %26,4'ü bu sektörde gerçekleştirilmekte olup, toplam tekstil ihracatının %92'si giyim ürünlerinden oluşmaktadır. Tunus dünyanın önde gelen giyim tedarikçileri arasında yer almakta olup, ihraç edilen başlıca ürünler arasında iş kıyafetleri, mayo, iç giyim ve kot pantolon yer almaktadır. Tekstil Giyim sektörü Tunus sanayisinin temeli sayılmakta ve ülke ekonomisinde sosyo-ekonomik dengesini korumasına güçlü katkılarından dolayı özel ve stratejik bir öneme sahiptir. Bu sektörde faaliyet

gösteren firmaların çoğu ihracata yönelik faaliyet göstermektedir. Tunus'un en büyük alıcılar arasında Avrupa Birliği ülkeleri (Fransa, İtalya, Almanya Belçika ve İspanya) yer almaktadır.

Diğer taraftan, tekstil sanayiden sonra en fazla istihdam sağlayan sektör elektrik ve elektrikli olmayan makineler sanayidir. Otomotiv yedek parça sanayi yüksek potansiyel sahiptir.

Öte yandan, kimya sanayinde, özellikle ilaç sektörü ve kauçuk sektörlerinde kaydedilen gelişmeler kapsamında büyüme kaydedilmiştir. Ayrıca, bu sektördeki önemli faaliyet kolları arasında gübre, boya, deterjan, kozmetik sanayileri yer almaktadır.

Hizmetler

Hizmet sektörü ülke ekonomisinde önemli bir rol oynamakta ve milli hasılda en büyük paya sahip (yaklaşık %63,6) ve sektörün sağladığı istihdam %52,2'dir. Tunus Turizm Federasyonu için KPMG etüt bürosu tarafından yapılan bir çalışmada, Tunus İstatistik Kurumu verilerine göre, 2019 yılında Tunus'ta turizm sektörünün milli hasılasına göre payı %4 ancak Dünya Turizm Örgütü tarafından belirlenen standartlara göre yapılan hesaplamalarda bu oran %14,2'ye yükselmektedir. Bu sektörün toplam istihdamda payı %9,4'dür.

Tunus Turizm Ofisi tarafından açıklanan verilere göre, 31 Aralık 2019 yılında Tunus'a gelen turist sayısı 9,4 milyon olarak açıklanmış olup, 2018 yılına göre %13,6'lık bir artış kaydedilmiştir. Ayrıca, turizm gelirlerinde %35,7 oranında bir artış kaydederek 5,6 milyar Tunus dinarına (yaklaşık 1,9 milyar ABD doları) ulaştığı açıklanmıştır.

Madencilik

Tunus'un madencilik sektöründe petrol, doğalgaz ve fosfat üretimi hakim durumdadır. Hidrokarbon bazlı enerji kaynakları kısıtlı olmakla birlikte, ülkenin petrol ve doğalgaz rezervleri yine de ülkenin büyümesine ve gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Ancak, son yıllarda bu kaynaklarda yeterli üretim artışı olmaması, yeni kaynak bulunamaması ve izlenen enerji politikaları nedeniyle ortaya çıkan ağır enerji faturaları, Tunus'u yenilenebilir enerji gibi farklı enerji kaynakları yaratmaya zorlamaktadır.

Tunus'ta bulunan başlıca madenler arasında fosfat, demir, alçıtaşı, tuz, kurşun, çinko, baritin, silisli kumlar, kalsiyum karbonat bulunduğu belirtilmektedir.

Enerji

Doğal kaynakları sınırlı olan ve enerji ihtiyacı her geçen gün artan Tunus'un; son dönemde enerji açığına çözüm arayışlarında yenilenebilir enerji üretiminin geliştirilmesi ve enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi programını benimsemiş olduğu ve 2017 yılından bu yana bu sektörde olumlu ilerlemeler kaydedilmektedir.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Tunus Avrupa ile Arap dünyası arasında köprü oluşturan bir ülke olmakla övünç duymaktadır. Ülkenin resmi dili Arapçadır. Fransızca yaygın bir şekilde kullanılmakta ve iş hayatına hakim dil olarak kendini göstermektedir. Pek çok Tunuslu aynı zamanda Almanca, İtalyanca ve İngilizce de konuşmaktadır. Tunus Hükümeti son zamanlarda İngilizce öğretiminin yaygınlaştırılması konusuna önem vermektedir.

Para Kullanımı

Tunus mevzuatına göre, 5.000 Tunus dinarının (yaklaşık 3.700 ABD doları veya 2.600 avro) üzerindeki dövizle ülkenin terki öngörülüyorsa, girişte deklarasyon yapılması zorunluluğu bulunmaktadır.

Tunus'a girişte deklarasyon yapılmaması halinde, ülkeden çıkışta dövize el konulmakta, dövizin kaynağına ilişkin yeterli kanıt sunulması halinde dahi dövizin iadesi mümkün olmamaktadır. Bu itibarla vatandaşlarımızın mağdur olmamalarını teminen Tunus'a giriş yaptıkları sırada gümrüklü alanı terk etmeden önce yanlarında bulunan döviz Tunus Gümrük yetkililerine deklare etmeleri, seyahatleri esnasında da deklarasyon belgesini özenle muhafaza etmeleri önem arz etmektedir.

Tunus Ulusal Tüketim Enstitüsü tarafından yayınlanan bir çalışmada Tunusluların satın alma işlemlerinde %76'sının nakit, %18,3'ü banka kartı ve %5,7 'si çek ile ödeme yapmayı tercih ettiği belirtilmektedir.

Tunisie Monétique tarafından yayınlanan son istatistiklere göre 2014-2021 yılları arasında kart kullanımı ve işlem sayılarına ilişkin bilgilere erişmek mümkün olup artış eğilimi devam etmektedir. <https://www.monetiquetunisie.com/statistiques/>

Pasaport ve Ülkeye Geçici Giriş Vizesi uygulaması

Tunus'un birçok ülke ile turistik vize muafiyeti bulunmakta olup, Tunus'ta bulunma süresi 3 aydan kısa ise vize alınması gerekmemektedir. Öte yandan aralıksız Tunus'ta 3 aydan daha fazla kalmak isteyenler veya bir yılda aralıklı olarak 6 aydan daha fazla kalacak kişilerin ikamet vizesi almaları gerekmektedir. İki tür ikamet vizesi bulunmaktadır. Geçici ikamet vizeleri, geçici amaçla ülkeye gelen kişilere olağan durumlarda 1 yıllık süre için verilmektedir. Başvuru sahibinin öncelikle ülkede kalma süresi boyunca kendisine yetecek parasının olması gerekmektedir. Yabancı yatırımcının vize başvurusundan önce yatırım iznini almış olması gerekmektedir.

Kalıcı ikamet vizeleri ise aralıksız bir şekilde en az 5 yıldır Tunus'ta yaşayanlar, bir Tunus vatandaşı ile evli olanlar ve Tunuslu çocukları olanlara verilmektedir.

Son dönemde: Tunus'a gelen tüm yolcuların gidiş-dönüş biletlerini, otel rezervasyonlarını, yanlarında getirdikleri nakit paralarını, sorulması durumunda ibraz etmeleri istenmektedir.

Otel ve bilet rezervasyonların birer çıktısını mutlaka yanınızda bulundurmanız gerekmektedir. Otel rezervasyonlarının doğruluğu polis tarafından kontrol edilmektedir. Yanınızda bulundurulması gereken ücret hesaplanırken günlük 50 ABD doları veya avro olarak hesaplanması gerekmektedir.

Tunus'a girişte, uçakta doldurulması için bir form dağıtılmaktadır. Bu formun arka yüzünde İngilizce, Fransızca ve Arapça olarak açıklama bulunmaktadır. Açıklama da Tunus'a girişte; 5000 Tunus dinarına tekabül eden (yaklaşık 1.540 Avro) döviz tutarından fazlası nakit paranın bulunması durumunda deklare edilmesi gerektiği yönündedir. Ayrıca, Türk Hava Yolları uçaklarında bu konuda anons yapılmaktadır.

Özellikle yürürlükteki döviz mevzuatı ve buna bağlı cezai yaptırımlar ağırdır. Getirilen dövizin sadece bankalarda veya diğer yetkili kurumlarda bozdurulması önem taşımaktadır. Tunus dinarının ülkeden çıkarılması halen yasak olup, ülkeye girişte deklare edilmeyen karşılığı 5.000 Tunus dinarından fazla yabancı döviz, ülkeden çıkışta el konulmakta, cezai soruşturma başlatılmakta, ülkeye giriş yasaklanabilmekte ve hatta bazı durumlarda önemli miktarda para cezası uygulanabilmektedir.

Karşılığı 5000 Tunus dinarından fazla olan dövizinizi, bagaj alımından hemen sonra (çıkmadan önce) sol tarafta bulunan deklare bölümüne kaydettirmeniz gerekmektedir. Günlük para kurlarını; www.bct.gov.tn Tunus Merkez Bankasının web sayfasından görüntüleyebilir ve hesabınızı ona göre yapabilirsiniz.

Yanınızda getireceğiniz paranızı pasaport kontrolünden sonra, bagaj alım yerinin tam karşısında (yüzünüz çıkışa dönükken), gümrük polislerinin hemen yanında sol tarafta bulunan ofise yaptırmanız gerekmektedir. Deklare etmediğiniz dövizinizin Tunus'tan çıkarken kontrol edildiğinde bulunması durumunda, fazla olan tutara el konulmakta ve iade edilmemektedir.

Resmî Tatiller ve Mesai Saatleri

- 01 Ocak: Yılbaşı Tatili
- 20 Mart: Bağımsızlık Günü
- 09 Nisan: Şehitler Günü
- 01 Mayıs: İşçi Bayramı
- 25 Temmuz: Cumhuriyet Bayramı
- 13 Ağustos: Kadınlar Günü
- 15 Ekim: Kurtuluş Bayramı
- 17 Aralık: Devrim ve Gençlik Bayramı (2021 yılı itibariyle)

Dini Tatiller:

- Ramazan Bayramı 3 gün
- Kurban Bayramı 2 gün
- Mevlüt Kandili 1 gün
- Hicri Yılbaşı 1 gün

Resmî Kuruluşların Çalışma Saatleri: Pazartesi-Perşembe günleri 08:00-12:30 ila 13:30-17:30, Cuma günleri ise 08:00-12:30 ila 14:30-17:30 saatleri arasındadır.

Ramazan ayında ve yaz döneminde (Temmuz Ağustos ayları) resmi kuruluşlar 08:00-14:00 saatleri arasında yemek arası vermeden çalışmaktadır. Finans sektöründe haftalık çalışma süresi Pazartesi-Cuma olmak üzere 5 gündür. Bazı kuruluşlar ek olarak Cumartesi günü de 10:00-13:00 saatleri arasında da çalışmaktadır.

Yerel Saat

Türkiye'den 2 saat geridir. (GMT + 1)

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Kurma Prosedürü

Tunus'ta şirket kurulması için aşağıda iletişim bilgileri bulunan, Tunus Sanayi ve KOBİ'ler Bakanlığı'na bağlı Sanayi ve İnovasyon Geliştirme Ajansı (APII) nezdinde müracaatta bulunulması gerekmektedir. APII merkezlerinde bulunan "Guichet Unique/Tek Gişe" üzerinden tüm başvurular ve işlemler aynı yerden yapılabilmektedir.

Ayrıca, talep edilmesi halinde tüm prosedürün takibi için APII de eleman tahsis edebilmektedir. APII'ye yapılan müracaatlar doğrudan olabildiği gibi internet üzerinden de yapılabilmekte olup (www.tunisieindustrie.nat.tn/en) ve firmanın proje önerisi hakkında doğrudan bu internet sitesine bilgi girilerek Tunus'ta ilan edilmesinin sağlanması mümkün bulunmaktadır.

Tunus Sanayi ve İnovasyon Geliştirme Ajansı (Agence de Promotion de l'Industrie et de l'Innovation – APII) Centre des Facilitations des Avantages (Teşvikleri Kolaylaştırma Merkezi)
Adres: 63, rue de Syrie, 1002 Tunis, Belvédère – Tunisie
Telefon: (216) 71 890 339 - 71 792 144 Faks: (216) 71 782 482
E-posta: wafa.fethi@apii.tn / mohamed.kchouck@apii.tn / apii@apii.tn
Web: www.tunisieindustrie.nat.tn

Bu kapsamda, öncelikle sektörüne bağlı olarak ilgili kamu kurumundan "proje deklarasyon" belgesi alınır. İzin alınan kurumlar aşağıda listelenmiştir:

- Tarımsal Kalkınma Bölge Komisyonları (CRDA)
- Tarımsal Yatırımı Teşvik Ajansı (APIA)
- Sanayi ve İnovasyon Geliştirme Ajansı (APII)
- Turizm Ulusal Ofisi (ONTT)
- El Sanatları Ulusal Ofisi (ONAT)
- İhracatı Geliştirme Ajansı (CEPEX)

Şirket kuruluşu sektöre, pay oranına ve şirket şekline göre değişmekle birlikte temel aşamalar aşağıda özetlenmiştir:

- Proje deklarasyon belgesinin alınması,
- Adliye nezdinde statü ve kayıt bildiri yapılması,
- Proje deklarasyon belgesi ile şirket sözleşmesinin ilgili vergi dairesine sunulması,
- Vergi numarası alınması,
- Şirket kuruluşunun Resmi Gazete'de yayınlanması,
- Gümrük numarasının alınması,
- Yabancı çalışanlar ve hissedarlar için çalışma ve oturma izinlerinin alınması,

Tunus'ta işyeri açma ve çalıştırma izinlerini almak için müracaatların Tunus'ta gerçekleştirilmesi gerekmekte olup, hizmet alınacak avukat ve/veya mali müşavirin yönlendirmeleriyle hareket edilmesi sağlıklı olmaktadır. Zira, prosedür ve gerekli belgeler kurulacak firmanın yapısına ve işgal alanına göre farklılıklar göstermektedir.

Tunus'ta şirket kuruluş masrafları (harçlar, hizmet ücretleri, kayıt/bildirim harçları (yaklaşık 250 \$) dahil) 2000 \$ ila 5000 \$ civarında olup, kurulacak şirketin türüne ve hizmet alınacak şahıs/şirket/avukat ücretlerine göre farklılık göstermektedir. Tunus'ta bir gün içerisinde şirket kuruluşunun gerçekleştirilmesi mümkündür.

Şirket Kuruluş Sermayesi:

– Limited Şirket için:

Asgari sermaye şartı bulunmamaktadır.

– Anonim Şirket için:

Halka arz yoksa asgari 5.000 Tunus dinarı (cari kurla yaklaşık 1.700 ABD doları), halka arz varsa asgari 50.000 Tunus dinarı (yaklaşık 16.500 ABD doları) sermaye şartı bulunmaktadır.

Şirket kuruluşunun şahsen yapılması halinde, esas olarak pasaport dışında belge gerekmemektedir. Şirket kuruluşu Türk veya Tunus vatandaşına verilecek vekâlet ile de yapılabilmektedir. Bu durumda "Apostil"li vekâlete ihtiyaç bulunmaktadır. Bu vekâletin Türkiye'de verilecek olması halinde; noterde düzenlenmesi sonrasında, yeminli Arapça veya Fransızca tercümesinin noter, Kaymakamlık veya Valilik ve daha sonra T.C. Dışişleri Bakanlığı'nca onaylanması, son olarak Tunus'un Ankara Büyükelçiliği veya İstanbul Konsoloslugu'nca onaylanması gerekmektedir. Vekâletin Tunus'ta verilmesi halinde herhangi bir onaylama işlemine gerek bulunmamaktadır.

Ayrıca, kurulacak şirketin Türk ortağının sermaye payının bankacılık sistemi aracılığıyla şirket adına açılacak banka hesabına transferi gerekmektedir. Sermaye payının nakit olarak yolcu beraberinde getirilmesi, Müşavirliğimizce tavsiye edilmemekle birlikte, hukuki olarak mümkündür. Bu durumda, Tunus gümrük girişinde deklare edilmesi ve gümrük idaresince verilecek deklarasyon belgesi ile birlikte şirketin banka hesabına yatırılması gerekmektedir. Şirket kuruluşunda şirketin türüne göre çok küçük sermayelerle kurulması mümkün bulunmakla birlikte, şirketin faaliyete geçmesi, gerekli yatırımları yapması ve ihtiyaç duyduğu işletme sermayesi miktarı kadar bir sermayeyle kurulması, bütün sermayenin şirketin banka hesabına yatırılması ve bütün ödemelerin şirketin banka hesabından yapılması en sağlıklı yöntemdir.

Öte yandan, 29 Ekim 2018 tarih 52-2018 sayılı kanun ile Tunus Ulusal Şirket Sicil Merkezi (Centre National du Registre des Entreprises -CNRE: (<https://www.registre-entreprises.tn/rne-public/#/>)) kurulmuş olup, 5 Şubat 2019 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır.

Tunus Ulusal Şirket Sicil Merkezi'nin işlevi: şirketlerin kuruluş aşamasından kapanış aşamasına kadar dosyalama, kayıt yaptırma, sektör ayırma, faaliyetleri askıya alma veya faaliyetleri yenileme gibi tüm işlemleri tek merkezde yönetmektir. Ayrıca, bu uygulama çerçevesinde sicil işlemleri: ticaret sicili, profesyonel sicil, dernek sicili ve gerçek kişilerin sicili olmak üzere 4 alt gruba ayrılmaktadır. CNRE, işletmeler ile ilgili tüm mahkeme işlemlerine ilişkin başvuruları kabulünden 24 saat sonra sitesinde resmi bir elektronik bülten ile bilgilendirme yapmaktadır.

Böylece resmi gazete yerine ilgili merkezin resmi gazetesinde yayın yapılarak işlemler için gerekli süreler kısaltılmıştır. Bu şekilde, şirket kuruluşu sürecinin 11 günden 4 güne indirgenmesinin sağlanması amaçlanmıştır. Bu yeni uygulama kapsamında, tek vergi numarası

kullanılarak şirket kuruluşundan kapanış aşamasına kadar şirketlerle ilgili tüm prosedürlerin tek merkezde toplanması ve böylece vergi kaçakçılığı, kara para aklama ve terörizmin finansmanının azaltılmasının hedeflendiği belirtilmiştir.

Tunus'ta şube veya temsilcilik veya gümrük hattı dışında antrepo açılması, ticari faaliyette bulunmama kaydıyla mümkün olup, bu durumda ofis kirası, personel ücretleri ve benzeri giderlerin yurt dışından transfer edilmesi gerekmektedir.

Şirket kuruluşu için gerekli bilgi ve belgeler hakkında bilgiler sürekli güncellenmekte olup, "Tek Pencere (Guichet Unique)" Bürosu ile bağlı bürolardan temin edilebilmekte veya APII'nin www.tunisieindustrie.nat.tn sitesinden temin edilebilmektedir.

Sigorta

Ulusal Emeklilik ve Sosyal Sigorta Fonu (www.cnrps.tn) kamu çalışanları için emeklilik sigortası sunmaktadır. Ulusal Sosyal Sigorta Fonu (www.cnss.tn/en) ise özel sektör çalışanları için emeklilik sigortası sunmaktadır. Yatırımcı bir işletme personel alımından sonraki bir ay içerisinde Ulusal Sosyal Sigorta Fonu'na bildirimde bulunmak zorundadır. Ulusal Sağlık Sigorta Fonu (<http://www.cnam.nat.tn/index.jsp>) hem kamu hem de özel sektör çalışanları için sağlık sigortası sağlamaktadır.

Sosyal güvenlik sigortası işveren primleri aşağıda özetlenmiştir:

- Sanayi sektörü sosyal güvenlik işveren primi %16,5 (Tarım sektörü için %7,7)
- Özel devlet fonu primi %0,5
- Sosyal konut teşvik fonu primi %1
- Sanayi için mesleki eğitim fonu primi %1 (sanayi dışı sektörler için % 2)

Bankacılık Mevzuatı

Tunus bankacılık sistemine göre, yerli ve yabancı bankalar müşterilerinin Tunuslu veya yabancı olmasına göre farklı işlemler uygulamaktadır. Yabancı firmalar (özellikle off-shore firmalar) off shore bankalarla çalışabilirken, Tunuslu firmalar sadece Tunuslu (in shore) bankalarla çalışmak zorundadır. Off shore bankalar uluslararası bankacılık sistemine tabidir ve her tür para transferi bu bankalar üzerinden mümkün bulunmaktadır. Ancak Tunuslu firmaların çalıştığı Tunus bankaları Merkez Bankasının izni olmaksızın döviz transfer edememektedir. Tunus vatandaşları yurt içinde döviz hesabı da açtıramamaktadır.

Vizeler

Oturma ve çalışma izni işçileri ve işçi ve Sosyal İlişkiler Bakanlığında alınmaktadır. Oturma izni için yerel polis birimlerine başvurmak gerekmektedir. Kanuna göre bu izinler bir yıl süre ile verilmekte ve bir yıl uzatılabilmektedir. Bütün bu faaliyetler zaman ve emek gerektirmektedir.

Bir yabancı için ücretli bir işte çalıştırılabilmesi için bir kez uzatılabilen ve bir yılı geçmeyen bir süre için bir iş akdi yapılmalı Tunus Mesleki Eğitim ve İstihdam Bakanlığı'ndan çalışma izni alınmalı bu izne istinaden İşçileri Bakanlığı'ndan oturma müsaadesi alınmalıdır. Yüzde yüz ihracatçı firmalar basit bir bildirimle yönetici pozisyonunda 4 yabancı uyruklu personel

istihdam edebilirler. Diğer taraftan, 4 kişiden fazlası için Tunus Mesleki Eğitim ve İstihdam Bakanlığı'ndan izin alınması gerekmektedir.

Tunus'ta iş yapan firmalara genellikle vasıfsız yabancı işçi çalışması müsaade edilmezken yapılan için niteliğine göre bazen değişik uygulamalarda da olsa genel olarak her 4 yerli kalifiye işçiye (mühendis yönetici teknisyen vb.) karşılık sadece 1 yabancı kalifiye işçiye alıştırılmasına izin verilmektedir.

Kaynak: T.C. Tunus Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği